

nen ainoa valituksensa on «vi tröttna smått», — vähän väsymme! Hetken levättyänsä on hän taas valmis jatkamaan matkaansa. Hänen intonsa saada nähdä ja kuulla kaikkea, mikä nähtävää ja kuultavaa on, on niin suuri, että hän esim. päästäksensä paavin, Pio Nonon, pariin, väittää olevansa katoollilainen ja matkakumppaninsa äiti, jolla viekkaukella — ajattelutakoon siitä muuten mitä hyvänsä — hän todellakin voittaa tarkoituksensa. Toisen kerran pujahtavat meidän matkustajat raolle jääneestä veräjystä suorastaan Vatikaanin puutarhaan, johon tietävät pääsön kielletyksi, ja pääsevät ainoastaan sillä tavoin sieltä ulos, että juhlallisella ja tyynellä käytöksellään saattavat pappeja ja porttivahtia uskomaan heitä katuvaiksi uskovaisiksi, jotka ehkä juuri olivat ollet paavin luona syntiänsä anteeksi saamassa. Hyvin huvittava on kertomus A—i—an käynnistä maurilaisessa kodissa, jossa nuori nainen Tiima niin mieltyy häneen, että hän kaikin mokomin tahtoo ruveta toimittamaan hänelle miestä. A—i—a ei sano vielääkään ymmärtävänsä tätä hänen intoansa, varsinkin kun hän jätti hänen nuoren matkatoverinsa aivan sikseen, mutta arvelee syyksi sen, että hän piti asian erittäin kiireisenä A—i—an suhteen.

G. E.

- A. E. Brehm*, Pohjoisnavalta päiväntasaajalle. Suomensi Aatto S. Valaistu eteväin piirtäjien tekemillä kuvilla. Porvoossa 1891, Werner Söderström. 435 siv. 8:o. Hinta 8: 50.
- A. J. Mela*, Zoologia kansalaisille. Pääasiallisesti A. E. Brehm'in „Eläinten elämän“ mukaan toimittanut ja ihmiskuntaa koskevalla alkuosalla lisännyt . . . I. Imettäväiset. Vihkot I—IV. Helsingissä 1891, K. E. Holm. 194 siv. 4:o. Hinta viholta: 1: 25.

Ilahuttavimpia tämän vuoden ilmiöistä meidän kirjallisuudessamme on epäilemättä A. E. Brehm'in teosten esiintyminen suomalaisessa puvussa. Tosin on ainoastaan alku tehty niitten suomentamiseen, sillä vasta ensimmäinen sarja «Zoologiasta kansalaisille» (imettäväiset) on ilmoitettu varmaan esiintyväksi, mutta toivottava on, että työ ei tähän seisahdu, että päinvastoin seuraavatkin osat (linnut ja kylmäveriset luurankoiset ynnä luurangottomat eläimet) pysähdyksettä ilmestyvät. Suomenkielinen kirjallisuus on näet luonnontieteellisellä alalla vielä niin köyhän köyhää, että, jollei sen tarpeet pian tule korvatuiksi, moinen pitkälinen odotusaika voipi tulla sille suorastaan vahingolliseksi. Samalla kuin siis täytyy toivoa onnellista ja pikaista jatkoa tälle hyvälle yritykselle on myöskin kiittäminen asianomaisia siitä, että he juuri ovat valinneet Brehm'in teokset ensimmäisiksi. Sillä jos mitkään, ovat juuri nämät omiansa kodeissa ja kouluissa herättämään rakkautta eläinmaailmaan ja harrastusta sen tutkimiseen sekä kylvämään niitä siemeniä, joista todelliset luonnontieteelliset tutkimukset itävät.

Mitä ensimmäiseen yllämainituista teoksista tulee, koskee se yhtäpaljon maantiedettä kuin eläintiedettäkin. «Pohjoisnavalta päiväntasaajalle» sisältää näet tuon kuuluisan luonnontutkijan matkamuistelmat. Sen eri luvut ovat oikeastaan esitelmiä, joita Brehm itse piti, ja kirjan muodossa esiintyivät ne Saksassakin vasta keväällä 1891, siis tekijän kuoleman jälkeen. Tämä on myös viimeinen Brehm'in teoksista. Kirja sisältää seuraavat luvut: Lintuvuoret Pohjolassa, Tundra ja sen eläinmaailma, Aasian aro ja sen eläimet, Siperian metsät ja metsäniirista sekä metsästys siellä, Sisä-Afrikan aro ja sen eläinkunta, Sisä-Afrikan aarniometsät ja niiden eläimet, Nisäkästen vaellukset, Lintujen rakkaus ja aviot, Apinat, Karavaanit ja aavikomatkat, Maa ja asujat Niilin koskien välillä, Matka Siperiassa, Pakana-Ostjakit, Aron vaeltelevat paimenet ja laumat, Kirgüisein kansan- ja perhe-elämä, Siperian asukkaat ja pahantekijä-siirtolaiset, Tutkimusmatkoja Tonnavalla.

Näissä seitsemäsatoista luvussa tarjotaan lukijalle, kuten päällekirjoituksistakin näkyy, joukko eläin- ja maisema-kuvauksia vanhan maailman eri osista, Nordkapista aina Saharan polttaville tasangoille. — Mitä ensinnäkin kertomuksiin eläimistä ja niitten elintavoista tulee, ovat ne lyhyesti sanoen erinomaisia kuten Brehmiltä voi odottaakin. Mutta myöskin maiseman kuvaajana on tekijä kerrassaan mestarillinen. Maisemat, niiden asujat ja eläinmaailma, kaikki sulavat yhdeksi kokonaiseksi ja viehättäväksi kuvaksi, ja millä nerolla ovat nämät kaikki kuvatut! Useissa paikoin muuttuu tutkija täydeksi taiteilijaksi, joka tunteellisella aistillansa käsittää kaikki hienoisimmat, muilta salatut kauneudet yksitoikkoisimmallakin kentällä, joka väririkkaalla, voisi sanoa runollisella, kertomustavallansa saapi lukijan mieltymään ja ihastumaan itse Siperiankin erämaihin.

Sisältönsä puolesta on siis tämä teos mitä sopivimpia ja opettavaimpia kirjoja sekä nuorisolle että vanhemmallekin lukijakunnalle, sekä koulupojalle että opettajalle. Se soveltuu lukukirjaksi sekä kodin helmassa että koulun luokalla, ja luultava onkin, että se saavuttaa suuren ja lavean lukijapiirin.

Mutta teoksesta, jolla on tällaiset edellytykset, täytyy tietysti vaatia että se kaikinpuolin esiintyisi niin oivallisena kuin käännös ylipäänsä voi. Eikä puheena oleva kirjakaan ulkoasuun katsoen jätä juuri mitään muuta toivottavaksi. Se on varustettu lukuisilla ja ylipäänsä hyvillä puupiirroksilla (m. m. myös Brehmin muotokuvalla). Paperi ja pranttikin ovat moitteettomat. Mutta toisin käy, paha kyllä, jos tarkastaa kirjan kielellistä puolta, jonka kuitenkin pitäisi olla milt'ei pääasiana tällaisessa teoksessa. Käännös on näet niin orjallisesti, tahi oikeammin sanoen, huolettomasti tehty, että kirjan ansiot tämän tähden monessa paikoin himmenevät. Niinpä olisi kääntäjä useissa kohdin voinut aivan helposti selventää ja asettaa toisin nuot pitkät ja monimutkaiset saksalaiset lauseet, tekemättä sisällyk-

selle mitään vahinkoa. Tällainen asettelu olisi ollut teokselle lukukirjana suurimmasta merkityksestä. Mutta tästä heikkoudesta puhumattakaan kohtaa lukija suomalaisessa käännöksessä ylt'ympäriinsä huolimattomuuksia sekä termeissä että lauserakennuksessa, ja usein näyttää siltä kuin olisivat sanat ladotut yksi toisensa jälkeen saksalaisen tekstin mukaan, pitämättä väliä, tuleeko siitä suomeksi lukukelpoista vai ei. Monista esimerkeistä mainittakoon vaan: «Hetä, kuin se (tuli) on ainakin osaksi puhdistanut maan, alkaa kasvielämä sitä voimakkaammin liikkua (!)» — sekä apinoista: «Hännän lakkaamattoman, ihan poikkeuksetta ainaisen käyttämisen tähden ei sen kantaja koskaan joudukaan tasapainon kadottamisen eikä turvallisuudesta korkeudesta putoamisen turmiolliseen vaaraan, vaan juuri samasta syystä hän ei myöskään voi tehdä mitään vapaita eikä korkeita liikkeitä». — Mikä tällaiseen hutiloimiseen lienee ollut syynä on tietysti vaikea arvata, mutta kolmannen vihkon kannessa löytyvästä oikaisusta päättäen, näyttää melkein siltä, kuin yksi vaikuttimista olisi ollut liiallinen kiire «jouduttaa suomalaisen painos pian valmiiksi». Mutta jos luulomme on tosi, olisi varmaankin ollut edullisempi, sekä lukijalle että kustantajalle, jos tällaista teosta käännettäessä olisi ensi sijassa pidetty silmällä, että kirjan suomalainen puku kaikin puolin vastaisi teoksen arvokasta sisällystä, eikä sitä, ilmeystykö se kuukausi ennemmin tahi myöhemmin. — Ei hoppu hyväksi eikä kiire kunniaksi!

«Zoologia kansalaisille» on, kuten nimestäkin näkyy, mukaelma eikä paljas käännös Brehm'in «Eläinten elämästä». Tämän muodon on kirja saanut luultavasti siitä syystä, että Brehm'in alkuperäinen «Thierleben» on melkein liian laeva. Sitäpaitsi on tähän suomennokseen lisätty esittely ihmiskunnasta ja sen eri roduista. Teoksesta on vasta esiintynyt neljä ensimmäistä vihkoa. Kaikkiansa tulee imottäväisiä eläimiä käsittävä jakso sisältämään noin 16 vihkoa (à 1 m. 25 p. vihko).

Koska siis teos on vasta alkeilla, emme voi tässä ryhtyä sitä liikemmin tarkastelemaan. Mainittakoon vaan, että nämät neljä alkuvihkoa antavat mitä paraimpia toiveita tästä teoksesta. Ulkoasu ja sangen lukuisat sekä hyvällä aistilla valitut kuvat ovat täydellisyytensä puolesta paraimpia, mitä meidän maassamme on aikaan saatu. Teksti, joka kolmessa ensimmäisessä, ihmisrotuja käsittelevässä vihkossa on toimittajan omaa työtä, seuraavassa sitä vastoin käännöstä, on sisällykseltään tarkka ja muodoltaan täydellinen. Kaikinpuolin näyttää siis tämä teos esiintyvän siinä muodossa, että se on vastaava suurta saksalaista esikuvaansa, ja toivottava on, että se jo vihko vihkolta leviää jokaiseen kouluun ja jokaiseen kotiinkin, missä vaan varat riittävät sen hankkimiseen.